

Budapest,
1943.
július 7

V. évi.
27. sz.

Egyes
szám ára:
70 fill.

1000

M
L
I
F
I
R
D
A
D
Y
C
S
A
D
M

SZERKESZTI
D'MATOLAY
K. CÉZA

MÉSZÁROS ÁGI

a „28-as” című vígjáték női főszereplője.

Produkción: Iris-film.

Forgalombahozza: Magyar Filmiroda.

Bemutatta: Nemzeti Apolló, Szittya, Atrium.

A leányárvaháztól
a boldogsághoz,
a bemutatótól
a sikerhez vezet

AZ

első randevú

c. bájos francia
vígjáték útja

A Pest mozgó táblás házakkal játssza

FŐSZEREPLŐK:

**DANIELLE DARRIEUX
FERNAND LEDOUX
LOUIS JOURDAN**

RENDEZŐ:

**HENRI DECOIN
CONTINENTAL FILM**

FORGALOMBAHOZZA:

**UFA FILMIPARI ÉS
FILMKERESKEDELMI RT.**

IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13
TELEFON: 183-858

MAGYAR

film

SZERKESZTI: *Matolay K. Géza*

FILMKAMARAI SZAKLAP
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII., Erzsébet-körút 13. IV. emelet.
Tel.: 420-796, 426-576. Postatakarékp. csekksz.: 15410.
Előfizetési ár: egy évre 35 pengő, félévre 18 pengő.

V. ÉVFOLYAM 27. SZÁM — MEGJELENIK MINDEN SZÍRDÁN — BUDAPEST, 1943. JULIUS HÓ 7

FILMKRITIKA ÉS SZAKÉRTELEM

Írta: MATOLAY GÉZA DR.

III

Sokszor találkozunk a filmkritikákban a rendező munkáját egészen helytelenül bíráló megállapításokkal, mert általában minden hibát ennek számlájára írnak. Nem egyszer előfordul pedig, hogy abban, amit felróznak a rendezőnek, csak igen kis részben hibás. Ha például a gyártó által elfogadott forgatókönyv rossz, azon a rendező legfeljebb javítani tud valamit, de remekművé avatni semmiképpen sem tudja. Szegény rendező sokszor küzdöködik egy-egy producer csökönyös elképzelései ellen, de az adott témán, könyvön nem képes

gyökeresen változtatni. És végén mégis a rendező kap ki a kritikusoktól.

Igen gyakran vetik szemére a rendezőnek, hogy a szereposztás nem volt jó. Megállapítják például, hogy — mondjuk — Németh Romola helyett Szelezcky Zitának kellett volna játszani, Lukács Margit helyett Karádynak, Puskás Tibor helyett Szilassynak, Csontos helyett Somlaynak, Bulla helyett pedig Tolnaynak, vagy megfordítva. Nem a nevek a fontosak, csak maga a szereposztás háttere, lehetősége és a kifogások ténye.

Műtermeinkben csaknem állandóan 4 filmet forgatnak egyszerre, néha azonban még egy ötödik külső felvételeit készítik ugyanakkor. Ez az jelenti, hogy — ha filmenként csak négy főszereplőt számítunk, — akkor minimum 16–20 legjobb színésznőnk és színészünk van egyszerre munkában, s legalább kétszer ennyi elsőrangú epizódistá. Ha már mostan csak két olyan film akad az öt közül, amely egyforma típusú női vagy férfi főszereplőt kívánna, azonnal a legnagyobb zavar keletkezik, mert nincsen csak egy Tolnay, egy Szelezcky, egy Bordy, egy Fényes Alice, egy Jávor, egy Páger, egy Szilassy, stb. Hányszor előfordul, hogy a forgatókönyvíró egyenesen valamelyik művész vagy művésznő számára írta egyik vagy másik szerepet és a végén a különböző akadályok miatt elképzelései a legkisebb mértékben sem teljesülnek. Erről sem tehet a rendező.

A jó szereposztás nehézségei és akadályai

Ismét rá kell mutatnom arra, hogy nincs se gyártó, se rendező, aki az egyes filmek szereplőit szabadon válogathatná össze. Ennek oka:

1. Nincs elég idő az előkészítésre és nem biztos a film gyártási időpontja.

Ez azt jelenti, hogy a színészeket nem lehet előre, megadott terminusra szerződtetni, hanem először meg kell várni a műtermi időpont megállapítását, s csak azután lehet hozzáfogni a szereplők kiválogatásához. Ha valaki meglehetősen előre tudja is ezt az időpontot (1–2 hónappal előbb), akkor is se rég váratlan meglepetés érheti, mire a gyártás napja elérkezik. Előfordul, hogy a már leszerződött szereplők némelyikére olyan színházi próbákat osztottak ki, ami lehetetlenné teszi filmszereplését. Ilyenkor sietve, 1–2 nap alatt kell más színésztől gondoskodni, ruhákat csináltatni stb.

2. A szereplők színházi elfoglaltsága. Ez olyan mérhetetlenül nagy akadály a magyar filmgyártás-

nak, amit nem lehet elégszer hangsúlyozni. Addig, amíg a mostani állapotok uralkodnak, tökéletesen nem tud produkálni a magyar filmgyártás, mert meg kell alkudnia azzal, amit kap, nem válogathat, nem dolgozhat nyugodtan, hanem örökké sietve, kapkodva és agyonfáradt színészekkel, akik mögött rendszerint már egy színházi próba van, előtte pedig az esti előadás. Mit tehet róla a szegény, szerencsétlen rendező, ha a film szerepeire elképzelt színészek helyett kénytelen végül egészen másokkal beérni. Azokkal, akik éppen nincsenek túlságosan elfoglalva a színháznál. Mert olyan, aki nincs színháznál, alig van kettő. Ezért születnek meg oly gyakran a pótanycos, műrostos szereposztások. De erről sem a rendező, se a sokat szidott gyártó nem tehet.

3. Kevés filmre alkalmas színésznők és színésznők van.

Kevés a választék. Első pillanatra talán nem látszik helyesnek ez a megállapítás, pedig nagyon is így

4. Költségvetési akadályok.

Mert ez is akad. Tegyük fel valamelyik gyártó, vagy rendező fejébe veszi, hogy előkészítés alatt levő filmjében, amelyben hat elsőrangú nagy szerep van, szerepeltetni fogja Szelezckyt, Tolnayt, Karádyt, Páger, Jávort és Szilassyt. Biztosan nagyszerű filmet lehetne készíteni ezzel a hat szereplővel, ha ugyan egyáltalában vállalkoznának ezek így együtt, amit alig hiszek. De most tegyük fel azt a nemvárt esetet, hogy nevezett hölgyek és urak leküzdik minden színészi féltékenységüket és hajlandónak mutatkoznak vállalni a szerepeket. Mit szól hozzá a kalkuláció? Ez a hat szereplő — nem aka-

rom részletezni — együttesen több mint 200.000 pengő gázt jelent! Hol vannak még a kisebb szereplők? No és hol van a filmnek, egyéni költsége, ami ugyancsak meghaladja erősen a kétszáz ezer pengőt. Hogy ezekkel az adottságokkal is kénytelenek vagyunk számolni.

A rendező, az idő és a nyersanyag

Amikor kritikusaink olyan előszeretettel hasonlítják össze magyar filmjeinket a nagy-külföldi alkotásokkal, s ezen keresztül bírálják meg rendezőink munkáját, nem lenne szabad figyelmen kívül hagyni azokat a körülményeket sem, amelyek között a hazai és külföldi filmek készülnek. Arról is tudomást kellene venni, hogy a hozzánk eljutott külföldi filmek az illető országok termésének legjavát képezik. A gyengébbek egyáltalában nem kerülnek el hozzánk. Az összehasonlítás tehát mindig sántít, mert a külföldi filmek sem alsó színvonalát, de még a közép-állagát sem ismerik nálunk!

A magyar filmeket ezek szerint mindig a legjobb külföldi alkotásokkal mérik össze. Olyan ez, mint ha az ökölvívókat súlykategóriákra való tekintet nélkül eresztenék össze a ringben. Természetes, hogy csaknem kivétel nélkül a nehezebb súlycsoporthoz tartozó győz. A magyar film-Dávid nem képes a sok külföldi Góliáttal legyőzni.

Nagyon szép, hogy ezt a bibliai mérközést szeretnék naponként megismételni kritikusaink, de ugyanakkor biztatás helyett, amire pedig Dávidunknak nagy szüksége lenne, nehézsúlyú kis legényünk annyi gáncsot, hátbatámadást és verést kap, hogy már nem is gondolhat egyébre, mint védekezésre. Igyekszik valahogyan tartani azt a helyet, amit elfoglalt, s miután még a kezeire is nehéz béklyókat raktak, paritóját se veheti elő, hanem csak egy helyben táncol és ügyesen kapkodja a fejét a minden oldalról feléje irányuló ütések elől.

Nemrég olvastam egy tudósítást a francia filmgyártás mostani nehéz helyzetéről és elsírták a francia rendezők, hogy a háborús anyagkorlátozás miatt kénytelen 16.000 méter negatív nyersanyagból filmet készíteni. Szörnyű!

Most pedig tessék összehasonlítani a magyar viszonyokkal! Nálunk soha, még a béke időkben sem készült film ilyen sok negatívon, mert már akkor is takarékoskodnunk kellett a nyersanyaggal, idővel és pénzzel. Ma pedig az anyagkorlátozás miatt filmenként csupán 8.100 méter negatívot használhatunk fel, tehát alig többet, mint a felét annak, amit a franciák. Ha a jó francia rendezők ezen korlátozások miatt panaszkod-

arról szintén nem tehet a rendező. Szegények vagyunk. Ez az oka.

Ezek csak a szereposztási nehézségek főbb okai, ezeken kívül azonban egész sereg váratlanul felmerült okot lehetne felsorolni, amelyek a gyakorlatban minduntalan adódnak.

akkor el lehet képzelni, mennyi nyersanyagot forgattak le filmenként azelőtt! Legalább 40—50.000 m. negatívot.

Ebből következtetni lehet a filmkészítés más méreteire is. Könnyen kiszámítható, hogy ha 5—6-szor nagyobb a nyersanyagfogyasztás, akkor a felvételekhez is csaknem ennyiszor több időre van szükség. Amíg tehát nálunk általában 15 napi forgatással készülnek a filmek addig külföldön hónapokig tart a film jeleneteinek felvétele. Heinz Rühmann a Magyar Film-ben nyilatkozott éppen arról, hogy milyen csodálója a magyar filmgyártásnak ezért a gyorsaságáért és kevés nyersanyagfogyasztásért. Elmondotta, hogy Németországban

Milyen változásra lenne szükség?

Az kétségtelenül igaz, hogy a mai gyártási és pénzügyi lehetőségek mellett is lehetne sokszor művészebb; értékeesebb filmeket is alkotni. Ez az egy, amiben a kritikának általánosságban igaza van, de szorgáljon az viszont a gyártók mentességére, hogy túlsok megkötöttséggel kell küzdeniük úgy a témák, mint a kivitelezés tekintetében.

A mostani állapotokat kellene gyökeresen megváltoztatni, az egész rendszert átépíteni, egészségesebbé tenni, hogy megszülethessen az a magyar filmgyártás, amelyet mindenki óhajtván vár akár szakértő, akár nem. Ennek a jobb, színvonalasabb, művészebb filmgyártásnak első feltétele az, hogy kevesebb gyártó cég legyen, s így a megmaradt vállalatok ne egy-két filmre legyenek kénytelenek felépíteni megélhetésüket, hanem legalább 4-5 filmre legyen gyártási lehetőségük.

A sok kis céget fuzionáltatni kellene erős, tőkével rendelkező,

még most is legalább 40.000 m. negatívon készülnek a filmek és a felvételek átlagosan 3-4 hónapig tartanak.

Tessék csak gondolkozni azon, hogy minőségileg mit jelent ez a nagy különbség, mert hiszen általában a negatív hossz és időtartam egyenes arányban áll a film minőségével! Vagyis, ha ugyanaz rendelkezésére állana a magyar rendezőknek, mint külföldön, akkor 5-6-szor jobb filmet tudnánk gyártani, mint most! Erre elég példa van: *Bolváry, Fejős, Bakó* és a többi külföldön élő magyar rendező, akik — mihielyt megkapták a külföldi lehetőségeket — azonnal a világ legjobb rendezői sorába emelkedtek.

Nem a magyar rendezőkön és gyártókon múlik tehát, hogy filmgyártásunk Európában csak az előkelő harmadik helyet foglalja el és nem a megelőkelőbb első helyet. Az ok mindenek előtt szegénységünk, moziaink kis száma, bevételi lehetőségeink korlátozottsága, a kis nyelvetület és a csekély külföldi eladási eshetőség.

szakértő vezetők irányítása alatt álló 8-10 vállalatú. Ez történt Olaszországban éppúgy, mint Németországban, s ugyanezt tette most Franciaország, ahol a kis cégeket hármával, négyesével összeolvastották, kiváló, kipróbált szakmai vezetők irányítása alatt.

Nálunk ezzel szemben egyre szaporodnak a cégek, egyre több műkedvelő sodródik a filmgyártók közé, anélkül, hogy a megfelelő szak tudással rendelkeznek. A cégek egymás elleni konkurrenciája fokról-fokra nő és az egyes vállalatok gyártási lehetősége egyre csökken.

Ezeket a körülményeket igen ajánlom a kritikusok figyelmébe, mert nem elég a betegséget meglátni és ráolvasással kísérlni meg a gyógyítást! Kutassák fel a betegség okait és ha ezeket az okokat segítenek kiküszöbölni, akkor nagyszerű és dicséretes munkát végeznek, mert a betegség is egyszerre megszűnik. (Folytatjuk.)

BEMUTATÓFILMSZÍNHÁZAK MŰSORA

ÁTRIUM	A 28-as	VI. 28-tól	M. F. I.
CORVIN	Éjféli gyors	VI. 25-től	Tátra
DEÁK	Műsora nem érkezett be		
FORUM	Ragaszkodom a szerel.	VI. 16-tól	Kokas
KASZINO	Műsora nem érkezett be		
KORZÓ	Borgia Lucrecia	VI. 24-től	György István
NEMZETI APOLLÓ	A 28-as	VI. 28-tól	M. F. I.
OMNIA	Örökké várlak	VII. 8-tól	Jankovich
RADIUS	Carmela	VII. 1-től	Esperia
SCALA	Éjféli gyors	VII. 2-től	Tátra
SZITTYA	A 28-as	VI. 28-tól	M. F. I.
URÁNIA	Éjféli gyors	VII. 2-től	Tátra

Az ezermester-rendező Balogh István, aki építészmérnök, feltaláló, festő és a film örök szerelmese

A budapesti hirdetőoszlopok öles plakátokon adják tudtára a főváros közönségének, hogy a közeljövőben különleges filmbemutatóban lesz része. Szokatlan időpontban mondhatni épen a holt szezon derekán kerül a magyar mozilátogatók elé az a film, amely joggal viseli magán a filmszakemberek megállapítását: a »Magyar kívánsághangverseny« az első revü filmünk. Kiállításban, tartalmi felépítettségben és a sokféle szereplő előadásának stílusában magyar szempontból újszerűt hoz. A zene, a melódia képekben elevenedve meg olvad össze a dallal, vagy szavallattal.

Filmgyártó szakmánk ismét hősiessé valamit alkotott. Szinte azt lehet hinni, hogy filmeseink egymáson túllépik, vagy alkotnak egyre szebbet, nagyobbabot abból a minimumból, amely pénz és nyersanyag vonalon még egyelőre rendelkezésükre áll. Az első magyar revüfilm tartalma talán az utolsó méterig előre kiszámítva készült el a Hunnia műtermében, vagy a Magyar Műveidőds Házában. Nem akarunk elébe vágni a film sikerének, hiszen hogy ez bekövetkezzék, milyen természetesen látszik, mégis époly sok fő- és mellékkörülménytől is függ.

Sohasem nyilatkozom előre...

Hogy azonban már előljáróban is némi fogalmunk legyen, hogy mit végeztek a film gyártói, főképen a film rendezője, megkérdeztük tehát Balogh Istvánt, hogy áruljon el néhány titkot a »Magyar kívánsághangverseny« gyártása körül.

— Mit mondjak? Mire vagy kíváncsi? — kérdez vissza Balogh István, miután elhelyezkedtünk egy árnyékos padon a Hunnia gyönyörű parkjában.

— Sohasem nyilatkoztam előre, tulajdonképen én vagyok kíváncsi arra, hogy a film hogyan fog tetszeni a közönségnek. Technikai szempontból sok laboratóriumi trükköt tartalmaz a »Kívánsághangverseny«. Ugy hiszem, hogy kel-

lemes és nívós szórakoztatást nyújtunk ezzel a filmmel a közönségnek. Körülbelül 2400 méter lesz a film hossza és ebből mintegy 1400 métert tesz ki a muzsika, amely a legnépszerűbb daloktól kezdve egészen új számokig egész sorozatot ad a könnyű zene országából.

— Vannak olyan szereplői is a filmnek, akik eddig még nem szerepeltek sem filmen, sem színdarabban, ezekkel, hogy sikerült a felvétel?

— Érzésem szerint kitűnően. Kelly Annát kétszer festettük

ki filmre és másodszor már sikerült eltalálni úgy a megfelelő arcot, hogy ez külön sikerünk lesz. De mindjárt bemutatom neked a felvételt.

Bemegyünk a házi vetítőbe. Kis idő múlva az első kópiáról megszólal Kelly Anna esengő hangja. Egy pillanat még és ő is ott van a vásznon. Premierplan. Hogy szépe? Izgató! Ez pedig több, mint ha egyszerűen azt mondanák, hogy szép. Kelly ének-művésznő elindult azon az úton, hogy filmszínésznő is legyen.

Világraszóló találmány

Mialatt előkészítik a következő jeenet felvételét, gyors magán-interjút csinálunk Balogh Istvánnal.

— Melyik volt az első film?

— Még 1924-ben Balogh Bélával a »Lélek órása« és a »Fehér galambok a fekete városban« című néma filmeket csináltuk meg. Azóta majdnem megszakítás nélkül működöm a szakmában.

— Neked volt valami találmányod is, úgy csiripelik a filmgyár verebei, ugye?

— Nem egészen az enyém volt az a találmány. Az öcsém-

mel együtt csináltuk meg a »fényirógépet«. Ezzel bejártam úgyszólván az egész világot. Utazás közben is sokat foglalkoztam művészetekkel. Sokat tanultam és a filmhez is tulajdonképen az alapöt külföldön szereztem.

— Hollywoodban is jártál?

— Ott az Universalnál Kostrlitzzel dolgoztam.

— Mikor jöttél haza?

— 1939-ben, de akkor már Spanyolországot is megjártam. Ott filmgyárat szerettem volna létrehozni. Egy spanyol nagytökés kért meg erre. Saj-

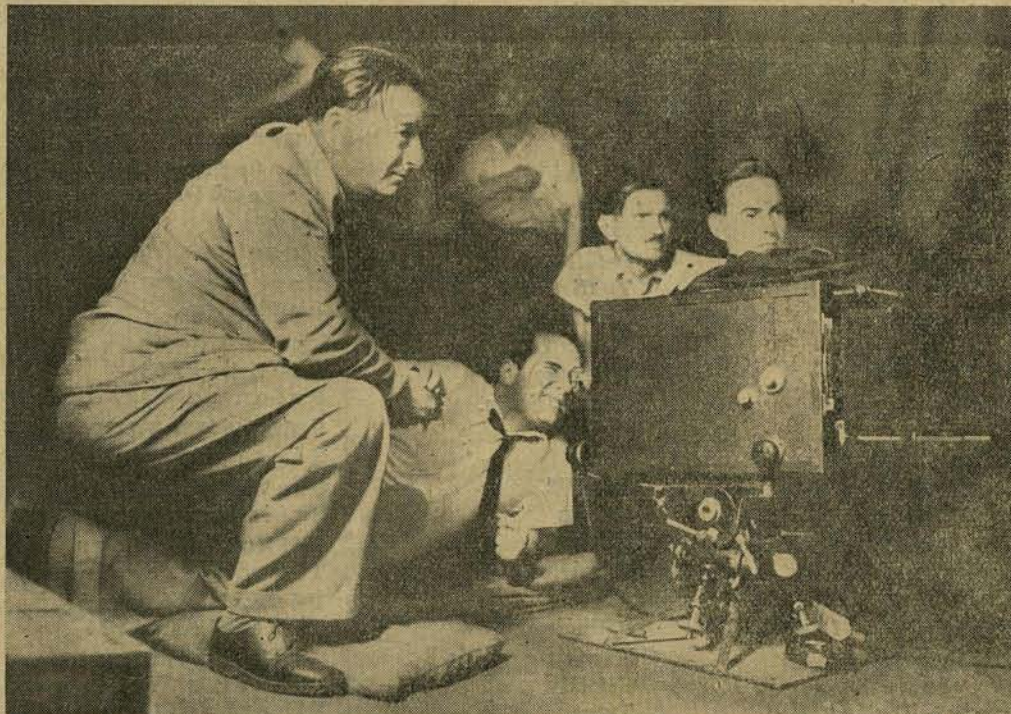
nos a forradalom minden elképzelést halomra döntött. A spanyolok ugyan azzal bíztattak, hogy »ilyesmi többször is elő szokott fordulni ott« — »nem tart sokáig, rövid idő alatt elrendezik a dolgokat« — senki nem hitte, hogy olyan hosszú ideig elhúzódhat.

Félbeszakad a beszélgetésünk. Sárdy hangja teletömi a vetítőterem minden zegzugát. Most eltűnik a vásznról, jobban mondva szétfoszlik a képben, anélkül, hogy a háttér változna... és máris egy táncos-pár ritmikus lépésekkel jön a kép előterébe... Sárdy éneke pedig szárnyal... szárnyal... el tudná hallgatni az ember, isten tudja meddig... Kár, hogy vége van.

— Mi hozott téged a filmhez? — folytatjuk a kérdés-kösdést.

— Építészmérnöknek készültem és fiatal gyermekésszel Leonardó da Vincit képzeltem el életideálomnak, aki mindent tudott. Zongoráztam is, Martonnál festészetet is tanultam, még díjakat is nyertem kiállításokon. Sőt, hogy kívánságaimból ki ne maradjon valami: orvos is akartam lenni, ehhez azonban időm nem volt.

— Ez hányadik magyar film med amit rendezel?

Balogh István a felvevőgépnél, előtérben: Eiben István.

(Gyimesy Kásás felvétele.)

— A »kívánsághangverseny« a második önálló rendezésem. Különben minden magyar rendező mellett működtem.

— Mi a siker titka egy rendezőnél?

— Ez sok mindentől függ, — feleli Balogh István. Alapja, hogy filmjével a közönség ízlését eltalálja. Ez pedig bekövetkezik, ha minél jobban megközelíti az életet. Ezzel művészi filmet is alkotott.

— Mikor van »mondanivalója« egy filmnek?

Komolyabb téma érdekel most

A terem ismét elsőtétül. Hámory Imre baritonja zeng a hangszóróból. A Művelődés Házának színpada és nézőtere van a képben... Dolecskó Béla dirigál... »Pajtás, pajtás jössz-e velem...?« Gyönyörű...

Felgyúlnak a lámpák, a beszélgetés közeledik a végéhez:

— Következő filmed?

— Izben valami hasonló, amilyen volt az »Intermezzo«, Komolyabb téma és ez érdekel most.

— Kik lennének a szereplők?

— Jávor Pali, a női főszereplő pedig egy új valaki, akinek a nevét azonban nem mondhatom még meg...

— Akkor, ha közönségét jól elmulattatja!

— Szeretsz az egész fiatalokkal dolgozni?

— Legszebb valami a világon felfedezni valakit. Nálunk azonban most majdnem lehetetlen kísérletezni. A Hunnia ugyan csinált ilyen kísérletet legutóbb is. Az eredmény máris mutatkozik, mert a kis Lorán Lenkét már szerződtette az Operettszínház. De ott van a Gozmány Gyurka is, vagy a Kertay Lilli.

— Mikor mentek műterembe?

— A műtermi beosztás szerint. Pontosan ezt sem tudom még.

No, nem baj, biztos, hogy ebben az évben még találkozunk a Hunniában a Balogh István »intermezzo«-féle filmjével. Előbb azonban tanúli leszünk a Siegler—Erdélyi produkciójában készülő »Magyar kívánsághangverseny« diadalútjának.

(—csontó—)

Felvételkedői beszélgetés Szilassy Lászlóval

Szilassy Lászlót hiába keresné valaki telefonon a lakásán, nem találná otthon.

Reggeltől-estig a Hunniában filmez, de különben is kikapcsoltatta a telefonját, mert mint mondja:

— Még éjjel is felzavartak álomból.

— Hová készülsz nyaralni?

— Sehová! Itt fogok nyaralni a filmgyárban egészen szeptemberig. Nap, mint nap itt leszek

— Milyen filmeket fogsz forgatni a nyáron?

— A »Déry«-t és egy repülőfilmben fogom eljátszani a főszerepet.

— Hallottam, hogy Te magad hajózol a repülőgépen.

— Igen, én magam szeretnék. Még eddig sohasem dolgoztam ugynevezett »doubleman«-ekkel. Most is tökéletes munkát és illúziót szeretnék nyújtani.

— Mikor aktuális ennek a forgatása?

— Körülbelül augusztus második felében és nagyon várom már a felvételi napokat, hiszen azok külön nyaralást fognak jelenteni nekem, mert a legtöbb felvételt Isten szabad ege alatt fogjuk megcsinálni. Igazi, férfias film lesz. Ilyen szerepre már régen vágyódtam.

Mi pedig végre-valahára egy igazi, férfias, magyar filmre vártunk...

Az az érzésünk, hogy nem fogunk csalódn!

— cs —

MIT HOL JÁTSZANAK BUDAPESTEN

A 28-as

Akt elkap az ár

A nap hőse

A pék felesége

Az első randevú

Az utolsó Werezkey

Bercsényi huszárok

Borcsa Amerikában

Bors István

Carmela

Csak egy kislány

Csizmás kandúr

Elkésett levél

Enyhítő körülmény

Erényes ősz

Édes ellenfél

Éjjeli gyors

Életre ítélték

Érted

Férfihűség

Finn vér

Gúnyvacsora

Gülbaba

Gyurkovits-flúk

Halálos csók

Háry János

Hotel Kikelet

Atrium, Nemzeti Apolló,

Szittyá

Attila

Béke, Homéros, Nép

Capitol

Pest

Palota

Hunnia

Andrássy

Hazám

Rádius

Vitéz

Józsefvárosi, Rákóczi

Petőfi

Toldi

Bethlen, Csaba,

Duna, Újbuda

Beleznay

Corvin, Scala,

Uránia

Nap

Barlang

Otthon

Flórián

Belvárosi

Éva

Délibáb

Maros

Kristály

Tátra

India tigrise

Istenek kedvence

Kisasszony a mostohám

Kölesönként kastély

Lányok egymás közt

Leányálmok

Leányvásár

Lidércfény

Lucrezia Borgia

Ma, tegnap, holnap

Menekülő asszony

Miért?

Muzikus lelkek

Nem loptam én életemben

Örök tűz

Péntek Rézi

Pénz beszél

Pofon az éjszakában

Ragaszkodom a szerelemhez

Sárga rózsa

Szakadék felett

Szélvész kisasszony

Titkok vándora

Tilos a szerelem

Tóparti látomás

Tökéletes férfi

Utolsó pillanat

Üzenet a Volgapartról

Viharkapitány

Plutó

Budai Apolló, Tinódi

Nyugat

Szívárvány

Baross

Alkotás

Anna

Erzsébet

Korzó

Turán

Székely

Körönd

Omnia

Népszínház

Kaszinó

Ipoly

Hungária

Glória

Fórum

Ósbuda

Tisza

Kultúr

Korona

Kamara

Turul

Ugocsa

Damjanich

Zugló

Tanulmány az améta válságról és javaslat az améta-rendszer megreformálásáról

Írta: BONNYA' LÁSZLÓ abs. közgazda, a pestszenterzsébeti Corvin mozgó tulajdonosa

A Magyar Film hasábjain hetek óta nagy vita folyik az amétakérdésről. Ehhez a vitához én egy terjedelmes tanulmánnyal kívánok hozzászólni, amely tanulmány a következő fejezeteket tartalmazza:

Mi az oka az esetleges visszaéléseknek?

Hogyan állunk az egymásra utaltsággal?

Igényelhet-e a magyar filmgyártás továbbra is támogatást?

Szám adatok mozgóm üzletviteléről.

Szám adatok mozgóm üzletviteléből

Hogy a mai amétarendszer mennyire belevágott a kis teljesítményű mozgók elevenébe, azt az alábbi beszédes táblázatokkal kívánom bizonyítani.

I. 1942. augusztus 1-től 1943. május 31-ig lejátszottam összesen 30 db magyar filmet, a következő eredménnyel:

Rövidítések: Db. K. = jelzi, hogy hány darab film tartozik a megnevezett átlag határ alá. Ez úgy adódik, hogy az egyes csoportokba tartozó filmek tény-

Db. K.	1F. H. Á.	% Á.	R.
2000.— P alatt 2 db	1887.— P	33	1491.— P
2500.— P alatt 11 db	2317.— P	35	1491.— P
3000.— P alatt 7 db	2768.— P	36	1491.— P
3500.— P alatt 8 db	3238.— P	34	1491.— P
4000.— P alatt 2 db	3647.— P	40	1491.— P

Mit bizonyítanak ezek a számok?

1. Tekintettel arra, hogy a heti bruttó teljesítményem 5.000.— P, így 13 db filmnél, vagyis a lejátszott mennyiségnek majdnem a fele nem érte el az 50%-os kihasználást. Ebből következőleg a reprimozgóknál csak egészen kisérezhető a mozikonjunktúra.

2. Az amétakulcsok magasságára vonatkozó panaszunk nem indokolatlan, ugyanis még átlagban is a legalacsonyabb 33 és a legmagasabb kulcs 40%.

3. A rezsinek kisteljesítményű mozgóknál hatványozott szerepe van.

II: Mi az eredmény a külföldi filmeknél?

1942. augusztus 1-től 1943. április 30-ig lejátszottam 37 db külföldi filmet, a következő eredménnyel lezárva:

24 db filmnél ráfizetés	4.697.— P
13 db filmnél kereset	3.553.— P
abszolút ráfizetés	1.144.— P

Ebből az eredményből látjuk, tévedés az a felfogás, hogy a külföldi filmeknél egy kisteljesítményű mozgó sokat tud keresni.

III. Nézzük meg, milyen az összefüggés a forgalom, rezi és a kölcsöndíj között?

Forgalom:	abszolút	index
1941	100.000.— P	100
1942	126.000.— P	126

Javaslat az amétarendszer megreformálásáról.

Tekintettel azonban arra, hogy az amétakérdést hatósági és szakmai megoldás előtt áll, ezért tanulmányomból csak az utolsó két fejezetet közlöm most, az ügy sürgősségére való tekintettel. A tanulmány terjedelme miatt, ugyanis csak részletekben jelenhetett volna meg az egész tanulmány, s így a kibontakozás szempontjából a most érdeklő legfontosabb rész esetleg már csak később jelenhetett volna meg.

leges bruttó bevételei egy heti átlagteljesítményre vannak átszámítva.

1F. H. Á. = ez a szám mutatja, a heti átlagokból számított egy filmre eső heti átlagot.

% Á. = az egyes csoportokban előforduló filmek amétakulcsaiból számított átlag.

R. = az 1942. és 1943. évekre ki-mutatott, filmkölcsöndíj nélküli napi rezi összegekből kiszámított heti átlagos rezi.

Rezi:

1941 (egy napra film-kölcsöndíj nélkül)	178.— P	100
1942	206.— P	115
1943	220.— P	123

Kölcsöndíj:

1941	14.442.— P	100
1942	32.384.— P	224

index számok összehasonlítva: Forg. Rezi Kölcsöndi

1941	100	100	100
1942	126	115	224

Az összehasonlított indexszámok elég meggyőzően bizonyítják, hogy a kölcsöndíjak a kisteljesítményű mozgók üzletvitelében milyen aránytalanul emelkedtek a forgalom és a rezi emelkedése mellett. Ezek a szám adatok csak az én mozgóm üzletvitelére támaszkodnak, de bizonyosan hiszem, hogy nagyon sok kisteljesítményű mozgó hasonló körülmények között van.

Javaslat az améta rendszer megreformálásáról

A ma érvényes rendelkezések szerint Magyarország területén magyar filmeket első ízben való játszás esetén csak azok a filmszínházak tartoznak amétára játszani, amelyek rendőrhatalósággal bíró területen vannak üzemben. Ugyancsak törvényes rendelkezés mondja ki azt is, hogy ezen mozgók részéről szedhető leg-

magasabb amétakulcs 45%-nál nagyobb nem lehet. Reformjavaslatom elkészítésénél evvel a törvényes adottsággal számolok, anélkül, hogy ennek megváltoztatását kívánám. Ebben a tekintetben pedig indokom az, hogy a két szakmát érintő válság, hatóság közbejötté nélkül, közös megegyezéssel oldassék meg.

Az amétaköteles mozgó amétakulcsainak kidolgozásánál azt a szempontot kívánom érvényesíteni, hogy az egyes esetekben alkalmazandó kulcs ne egyezkedés útján álljon elő, hanem az alább ajánlott táblázat szerint minden esetben önműködőleg lépjen életbe. A legfontosabb szempont, amelynek érvényét kívánok szerezni, a szociális igazság. Ez csak úgy érhető el, hogy az alkalmazott kulcs kielégíti mindazt a tényezőt, amely növelheti, de elégtételt ad mindannak a tényezőnek is, amely csökkentheti a fizetendő százalékot. Ezeket a tényezőket én kétféle energiában és kétféle költségfajtaban látom.

Az energiák lehetnek:

- a) a mozgó helyzeti energiája,
- b) a film üzleti energiája.

A költségfajta lehetnek:

- a) független költségek,
- b) függő költségek.

Megérthetés céljából foglalkozunk ezekkel a tényezőkkel.

A mozgó helyzeti energiája földrajzi fekvése szerint pl. budapesti, vagy pestkörnyéki stb. nem lehet kategorizálni a mozgókat bevétel teljesítményeik tekintetében. Rangfokozatok megállapítása így nem helyes. Mindenhol az országban, tehát Budapesten is, Pestkörnyéken és a vidéki városokban vannak kis- és nagyteljesítményű mozgók. Hol fekvés szerint, a mozgóbevételei teljesítményi, azaz helyzeti energiáját a látogatottság átlagos lélekszáma szabja meg. A látogatottság átlagos lélekszámára, a helység lakóinak lélekszámából még akkor sem következtethetünk igazságosan, ha a kérdéses helységben csak egy mozgó van. De még kevésbé lehetünk konzekvensek akkor, ha versenyhelyzet áll fenn. Ném volna helyes elosztani a lakosság számát a mozgók számával, mivel az átlagos látogatottságra, vagyis az ú. n. standpublikumra a környezet lakóinak foglalkozása, életmódja, műveltsége, a mozgók megközelíthetősége, a versenytársak ereje és a mozgó befogadóképessége stb. olyan nyomasztó befolyást gyakorolnak, amely az osztás alapján feltételezett látogatottsággal szemben a tényleges látogatottság hátrányára, vagy előnyére lényeges eltérést szenvedhet. Az effektív látogatottságot a kihasználási százalék mutatja, s a kihasználási százalék gondos vizsgálatából lehet az átlagos látogatottságra következtetni.

négy tényező kölcsönös egymásra ha-
függő költség. Ez alatt a filmkölcsön-
díj értendő.
Tulajdonképpen mértékben figyelembe veszi,
Mivel az ország filmszínházainak tul-
nyomó többsége egyetlen filmet sem ját-
szik egy hétnél hosszabb ideig, ezért azt

4 napi játszás bruttó bevétel 2.200.— P
2.200.— : 4 = 1 napi játszás átlaga 550.— P
550 × 7 = 7 napi átlag 3.850.— P

Tehát ezt az átlagot kell megfogni a
kulcstáblázat megszerkesztésénél, illető-
leg az igazságos amétarészesedés kiszá-
mításánál. A naponkénti bevételre alkal-
mazott kulcstáblázatnál előnyösebbnek
tartom a heti átlagra alkalmazott kulcs-
táblázatot a következő okoknál fogva.

a) A számolási művelet lényegesen
egyszerűbb és kevesebb.

b) Kis teljesítményű mozgó vasárnapi
és hétköznapi bevételei között nagy az
ingadozás. Ennek folytán túl magas, vagy
túl alacsony kulcsokat kellene létesíteni.
Igy az igazságos fizetőképesség nem vol-
na megállapítható.

találom helyesnek, ha a kulcstáblázat a
játzott napok bruttóbevételeiből kiszá-
mított heti átlagot veszi alapul. A heti
átlagot úgy kapjuk, hogy a bruttó be-
vételt elosztjuk a játzott napok számá-
val és az eredményt szorozzuk héttel.
Pl.

c) A filmkölcsönző nem fogja erőszak-
kolni a kisteljesítményű napok játszá-
sát, mert ezzel a heti átlagot lerontja,
minek következtében bevétele lecsúszik
egy alacsonyabb kulcskategóriába.

d) A mozi nem fog ragaszkodni in-
dokolatlanul kevés nap játszásához, mert
a nagyteljesítményű napok magas átlagot
fognak eredményezni, s ezzel alapot
szolgáltat egy magasabb kulcskategória
alkalmazására.

e) Mind a négy kulcsnégyező egymás-
ra hatása kifogástalanul fog működni.
Nem látok egyetlen okot sem, amely a

tényezők harmonikus összehangolódását
megzavarja.

f) Két-háromnapi játszás mellett sem
tarthatják a mozisok igazságtalannak a
heti átlag alapulvételét, jól lehet a nagy-
teljesítményű mozgó magas átlagot fog-
nak így kimutatni. Itt játszik a legna-
gyobb szerepet a független költség be-
folyása, mert kevés napra kevesebb rezi
esik, ami a jól kihasznált pár nap ma-
gas bruttóját tekintve, feltétlenül jelen-
tős összegű abszolút hasznot fog ered-
ményezni. Viszont, ha a tiszta haszon
abszolút összege magas, akkor, igazsá-
gos, hogy az ilyen bevétel egy maga-
sabb kulcskategóriába vegye ki részét
az amétarészesedésből.

g) Itt említem még meg azt is, hogy
sok kulcskategória létesítését nem ta-
lálnám helyesnek, mert a kategóriák kö-
zött mutatkozó kis eltérés az érdekelt
feleket könnyelművé teheti a játzsási na-
pok megállapításánál, ami a kulcsnéye-
zők össz munkájára hatna zavarólag.

ig színre került filmek táblázata, különös tekintettel a magyar filmekre.
(A hó 7-i, 14-ik számunkban jelent meg.)

CORVIN	DEAK	FORUM	OMNIA	RADIUS
A nagy király Gyávaság Gyávaság Gyávaság Pofon az éjszakában Bajtársak Titkos parancs Titkos parancs Hajsza a tengeren Hajsza a tengeren Legényvásár Legényvásár Tigrisek ura Tigrisek ura Legény a gáton Legény a gáton Legény a gáton Érted Érted Tilos a szerelem Titkok vándora Titkok vándora Titkok vándora Csókparádé Csókparádé Férfi gyors	Katyi Katyi Katyi Katyi Katyi Katyi Katyi Katyi Katyi Fehér emberek Fehér emberek Fehér emberek Csalódás Csalódás Csalódás Pista tekintetes úr Pista tekintetes úr Pista tekintetes úr Pista tekintetes úr Szerencsés flótás Szerencsés flótás Szerencsés flótás Szerencsés flótás Egér a palotában Egér a palotában	Szép csillag Szép csillag Láthatatlan bilincsek Láthatatlan bilincsek Láthatatlan bilincsek Az úszó város Az úszó város Az úszó város Az úszó város Lezárt ajkak Lezárt ajkak Lezárt ajkak Házassággal kezdődik Házassággal kezdődik Házassággal kezdődik A pék felesége A pék felesége A pék felesége A pék felesége A pék felesége Alfa Tau Alfa Tau Alfa Tau Ragaszkodom a szerelemhez Ragaszkodom a szerelemhez	Szakítani nehéz dolog Szakítani nehéz dolog Szakítani nehéz dolog Szakítani nehéz dolog Vörös vihar Néma tanú Néma tanú Anna-Mária Anna-Mária Anna-Mária Anna-Mária Anna-Mária Anna-Mária Szudáni szerelem Szudáni szerelem Szudáni szerelem Fruska Fruska Fruska Egy szoknya, egy nadrág Egy szoknya, egy nadrág Egy szoknya, egy nadrág Egy szoknya, egy nadrág Egy szoknya, egy nadrág Egy szoknya, egy nadrág Egy szoknya, egy nadrág	Gyávaság Gyávaság Hegyek lánya Hegyek lánya Hegyek lánya A nőnek mindig igaza van A nőnek mindig igaza van A nőnek mindig igaza van A nőnek mindig igaza van A négyarcú asszony A négyarcú asszony A négyarcú asszony A négyarcú asszony A négyarcú asszony Az első randevű Az első randevű Az első randevű Az első randevű Az első randevű Az első randevű Szerelmi láz Szerelmi láz Ragaszkodom a szerelemhez Ragaszkodom a szerelemhez Ragaszkodom a szerelemhez

SCALA	URANIA
1943. IV. 1—7. IV. 8—14. IV. 15—21. IV. 22—28. IV. 29—V. 5 V. 6—12. V. 13—19. V. 20—26. V. 27—VI. 1. VI. 2—9. VI. 10—16. VI. 17—23. VI. 24—30.	1942. XII. 29—1943. I. 5. 1943. I. 6—12. I. 13—19. I. 20—26. I. 27—II. 2. II. 3—9. II. 10—16. II. 17—23. II. 24—III. 1. III. 2—8. III. 9—16. III. 17—23. III. 24—31.

Lidércfény Lidércfény Rembrandt Rembrandt Hegyek lánya Hegyek lánya Rombadölt álmok Rombadölt álmok A dicsőség ára A dicsőség ára Az éjszaka leánya Az éjszaka leánya	1943. IV. 1—7. IV. 8—14. IV. 15—21. IV. 22—28. IV. 29—V. 5 V. 6—12. V. 13—19. V. 20—26. V. 27—VI. 1. VI. 2—9. VI. 10—16. VI. 17—23. VI. 24—30.	A nagy per A nagy per Istenek kedvence Istenek kedvence Istenek kedvence Talpraesett leány Tilos a szerelem Asszonybecsület Szerelmi láz Szerelmi láz Az erénycsósz Az erénycsósz Az erénycsósz
--	--	---

Ezek után a következő, életbeléptető kulcs táblázat elfogadását ajánlom:

3.000.— P heti átlagig	20%
4.000.— P heti átlagig	25%
5.000.— P heti átlagig	30%
10.000.— P heti átlagig	35%

Rövidítések:

- A. mozgó = 300 személy befogadóképesség.
 B. mozgó = 600 személy befogadóképesség.
 C. mozgó = 900 személy befogadóképesség.

- I. = a heti előadások száma 16.
 II. = a heti előadások száma 22.

%. á. k. = az átlagos kihasználás százalékban.
 f. á. há = átlagos helyár fillérekben.

A. mozgó.		B. mozgó.		C. mozgó.	
60% á. k.	80% á. k.	60% á. k.	80% á. k.	60% á. k.	80% á. k.
160 f. á. h.	80 f. á. h.	60 f. á. h.	80 f. á. h.	60 f. á. h.	80 f. á. h.
I. 1728	I. 3072	I. 3456	I. 6144	I. 5184	I. 9216
II. 2376	II. 4324	II. 4752	II. 8448	II. 7128	II. 12672

Úgy vélem, ez a táblázat elég szemléltetően mutatja, hogy az amétarészesedést illetően minden mozgó teljesítőképességének megfelelően fog fizetni. Természetesen a heti átlag csak a kulcskategória megállapítására vonatkozik. A kiszámlázás a tényleges bruttó bevételből úgy történik, mint eddig, vagyis az adókkal csökkentett bruttóból kell kiszámítani az amétarészesedést az alkalmazott kulccsal. (Adók: = forgalmi, vígalmi és renülodalap.) Ezek után részletesen kifejtem azokat az előnyöket, amelyeket az új rend magával hozna és felfektetem azokat a védelmi intézkedéseket, amelyeket az új rend védelme érdekében kell meghozni:

Előnyök: 1. A filmvállalatok megszabadulnak az amétaellenőrzés költségétől, ez a megtakarítás állításuk szerint kb. évi egymillió pengőt fog jelenteni.

2. Az új amétarendszerben olyan bevételek is elszámolásra kerülnek, amelyek a kölcsönzők állítása szerint eddig kiccsúsztak. Valószínűleg ez is jelentős kölcsöndíj emelkedést fog eredményezni.

3. A mozgók megszabadulnak a moziist megalázó amétaellenőrzéstől, főleg az amétaellenőrök méltánytalan túlkapásai esetén.

4. A nagy és kis mozgók amétarészesedése szociálisabb lesz.

Szankciók: 1. Az amétaköteles mozgók tartoznak bevezetni a garnitúra jegyeket, s csak ezt használhatják mindenkor és minden előadáson. Matiné és különleges előadások ez alól kivételt képezhetnek. Ha valamely mozgó jelentős mennyiségű más jegyekkel rendelkezik, kérelmére és a kár elkerülése céljából a két egyesület ezen célú közös bizottsága a meglévő jegyek elfogytáig türelmi időt engedélyezhet, a garnitúra jegyek bevezetését illetően.

2. A garnitúra jegyeket a mozi tulajdonosa csak az OMME által kijelölt nyomdánál szerezheti be.

3. A garnitúra jegyek az egész ország amétaköteles moziiban egységesek legyenek és az OMME által meghatározott és szigorúan védett »országos védjegy«-gyel legyenek ellátva.

15.000.— P heti átlagig 40%
 15.000.— P heti átlagon felül 45%

Elgondolásom megvilágítására az alábbi három mozgó heti átlagait vegyük vizsgálat alá:

szerint ilyen ellenőrző tisztviselő elég lesz az egész szakma számára pár ember. Ezek fizetése elenvesző lesz az amétaellenőrzés eddig felmerült költségei mellett. A tisztviselő a következő ellenőrzési jogokat fogja nyerni.

a) Az üzemi órák alatt bejelentés nélkül, bármikor megjelenhet és a le nem ellenőrzött maradó garnitúrákból sűrű kémróbákat ejthet. A jegyelszámolás alapján.

b) Szigorúan ellenőrzzi, hogy a védjegyre vonatkozó felhívás szabályszerűen van-e kifüggesztve, illetve meghirdetve.

c) Az arcképes igazolvánnyal ellátott ellenőröknek betekintési jogot kell biztosítani a forgalmi és vígalmi adóhivatalokhoz benyújtott napi jegyelszámolásokba.

d) A már leszedett aznapi jegyelszelveket felszólításra azonnal át kell adni az ellenőrző tisztviselőnek, hogy az ellenőrzést e tekintetben is nyomban megéjthesse.

Amennyiben az ellenőrző tisztviselő szabálytalanságot állapít meg, úgy engedetlenség esetén azonnal hatósági közeg segítségét veheti igénybe, illetőleg ez biztosítandó. Ha a szabályszerűen megejtett vizsgálat szerint visszaélés történt, úgy a felvett jegyzőkönyv alapján a két egyesület és a sérelmet szenvedett filmkölsönző a következő intézkedéseket tartoznak haladéék nélkül megtenni:

a) A visszaélés teljes nyilvánossághozatala a két szakmai lap útján.

b) Azonnali kötelező filmszállítási tilalom

c) A két egyesület kötelező közös beadványa a Nagyméltóságú m. kir. Belügyminiszter Úrhoz aziránt, hogy a visszaélt moziistól az engedélyt megvonja.

d) A károsult filmkölsönző család címen köteles a büntető feljelentést megtenni.

Tanulmányomban igyekeztem minden lényeges részletet megvilágítani és az igazságból kiindulva, mindenki részére elfogadható megoldást ajánlani. Munkámnak nem igénylek tévedhetetlenséget, csupán az a reményem, hogy az amétarendszer megreformálásához építőmunkával járultam hozzá.

Országos Mozgóképvizsgáló Bizottság által engedélyezett filmek

Nyilvános előadásra alkalmasnak találta:

A gyermek születésétől egy éves koráig (Kovács Gusztáv) hangos ismeretterjesztő 1 felvonásban, a Kovács és Faludi laboratóriumában 1939. évben készült, 450 m. hosszú.

UFA világhíradó 191 (német beszéddel) (Auslandstonwoche Nr. 1941. Deutsch gesprochen) (UFA) hangos riport 1 felvonásban, az Universum filmgyárban 1943. évben készült, 322 m. hosszú.

A sárga csikó (Kovács Gusztáv) hangos népszínmű 4 felvonásban, a Hunnia filmgyárban 1936. évben készült, 2092 m. hosszú.

Csókparádé (Karneval der Liebe) (Budapest film) hangos operett 5 felvonásban, a Berlin filmgyárban 1943. évben készült, 2522 m. hosszú.

Magyar Világhíradó 1008. (M. F. I.) hangos riport 1 felvonásban, a Magyar Film Irodában 1943. évben készült, 250 m. hosszú.

UFA világhíradó 1943. Auslandstonwoche Nr. 193.) (UFA) hangos riport 1 felvonásban, az Universum filmgyárban 1942. évben készült, 344 m. hosszú.

LUCE olasz világhíradó 84. sz. (Hunnia) hangos riport 1 felvonásban, a LUCE filmgyárban 1943. évben készült, 320 m. hosszú.

VAN VAGY NINCS FÜRDŐRUHA RAJTA...?

Szelezky Zita kalandja Szilassy Lászlóval egy folyópartján

Régen volt olyan külső méreteiben is impozáns díszletkomplexum a budapesti filmgyárak műtermeiben, mint ma van a Hunniában, ahol a »Zenélő malom« című Kolczonay-film felvételeit kezdték meg a napokban. Egy vidéki kastély hallja, terasza és dol-

gozószobája áll, oly szemetgyönyörködtető színességben, hogy amikor a hall egyik »nagy-mama« fotójében letelepedem, bizony fájó szívvel gondolok arra, hogy ez a tökéletes illúziótkeltő gipsz, deszka, és lámpafény környezet csak díszlet...

Lévy szellemes elgondolását, a térkihasználását és annak harmoniába építését szabadalmaztatni kellene azok részére, akik né tán e háborús világban mégis építeni akarnának egy rendes kis vidéki kastélyt.

— Könnyű, zenés, szerelmi vígjáték a »Zenélő malom« — mondja Szuchy Emil, a film társírója, aki Lázár István mellett mint segédrendező is közreműködik a forgatásnál, — rengeteg dal van benne, úgyszintén humor is, amiről a Latabár-Dayka-Vaszary trió gondoskodik.

Gróf Berzéky öröksége

— Miért zenélő malom a »Zenélő malom«? — kérdezem. — Röviden: ez a kastély egy gyönyörű szép lány — Márta — édesapjái és nem messze innen van egy rozoga vizimalom, amelyet gróf Berzéky Miklós fiatal gépészmérnök örökölt. Itt van a hivatalos irat róla, — mutatja Szuchy Emil, a forgatókönyvben a közjegyzői határozatot:

»Alulírott Szigethy tanácsközigazgató ezennel igazolom, hogy a mai napon megjelent előttem néhai Berzéky Barnabás unokaöccse két tanúval és átvette nagybátya végrendeletét, mely szerint a jelenlevő

és a fenti végrendeletet elfogadó gróf Berzéky Miklós gépészmérnök, budapesti lakos egy lüsztróló vizimalmot örökölt, mely Borsód vármegyében a Hernád völgyében, fenyevel és tölgygel befasított

területen áll. A nevezett kijelentette, hogy az örökséget saját kockázatára és felelősségére elfogadja.»

— Ugye milyen szabályos okirat ez? — mondja mosolyogva Szuchy Emil.

Muzsikál a malom...

Emil barátom tovább beszél: — A történet szerint a mérnök csak akkor látja meg, hogy milyen állapotban van az örököl malom, amikor nemsokára kikocsizik oda. Akkor az öreg malmossal elhatározzák, hogy a recsegő-roppogó alkotmányt kijavítják és hogy a parasztokat odaszoktatják a búzát öröltetni egy zenélő szerkezetet szerelnek bele, amely mindig muzsikál, amikor a malom jár.

A történet valóban jól indul. És a továbbiakban megtudom, hogy hát nem azért

Miklós a vízben,

A tűző nap sugarai ércet olvasztó forróságban zuhoghatnak a fűzfás folyópartra. Nagy karikákban bugyborékol a víz a part mellett. Hirtelen felbukkan belőle Berzéky Miklós ázott, csapzott haja. Megrázza a fejét, szeméből dörzsöli a vizet. Csak a feje látszik ki a vízből. Már éppen a víz alá akar merülni, amikor meglát valakit a parton. Egészséges mosolyra derül a szája. A parton ugyanis megjelenik Márta kisasszony meglehetősen sárosan és vetkőzni kezd. (Mártát a sárba dobta a lova.)

Nagyon izgalmas pillanatok következnek...

Márta már levetette lovagló kabátját... kigombolta a blúzát... és már azt is kezdi lehúzni, amikor...

... Úristen!

... meglátja Miklós fejét a vízben. Először meglepődik, majd indulatosan felrántja

Van, vagy nincs...?!

Miklós emelkedni kezd a vízből. Már a váll látszik, egyre fejjebb és fejjebb jön ki a vízből, a dereka is ruha nélkül van, mire Márta rémült arccal kiáltja:

— Várjon! Nincs magánfürdőruha?

van a szomszéd kastélynak olyan gyönyörű szép kisasszonya, hogy az csak úgy elkallódjék a vidéken, hanem azért, hogy a film végén gróf Berzéky Miklós né legyen. Csak-hogy addig még hosszú az út. Olvan hosszú, hogy e lapnak oldalaira el sem férne mindannak az elmondása, amely közben történik. Egyszerre csak azt a részt áruljuk el belőle, amikor megismerkedik, helyesebben, amikor a mérnök úr meglátja Márta kisasszonyt. Na, nem mondom, kissé furcsa körülmények között, de ez így annál érdekesebb...

Márta a parton

vállára a blúz újját s összefogja mellén a kigombolt részt.

— Mit keres maga itt? — kérdezi dühösen Miklóst.

— Uszom.

— Hogy-hogy úszik?

— Ugyhogy a karommal így csinálom, a lábommal meg így és ezáltal előrehajtom magamat a vízben.

— Nem azt kérdeztem, hanem azt, hogy hogy merészel itt fürdeni?

— Talán örvényes?

— Itt mindenkinek tilos a fürdés!

— Tilos? De amint látom maga is fürödni akar. Igaz, hogy ráfér!

— Semmi köze hozzá! Nekem szabad. Azonnal menjen ki a vízből.

— Teljesíteném parancsát, de kissé kellemetlen.

— Nem érdekel!

— Kérem.

Miklós nevetősen és egy kisé bánatosan mondja:

— Sajnos, nincs!

Márta dühös, riadt megvetéssel vágja oda Miklósnak: — Szemtelen, szégyelje magát!

Miklós kicsit elmosolyodik.

Márta hirtelen megfordul és sietve otthagyja a folyópartot, alakja eltűnik a bokrok között... Miklós kijön a vízből, természetesen úszónadrágban van és meglegedetten nevet a napfénybe.

Igy talál egymásra gróf Berzéky Miklós budapesti gépészmérnök és Márta kisasszony, azaz Szilassy László és Szelezky Zita.

E két, istenáldotta tehetségű, fiatal művészpár mellett játszik a filmben a már említett Latabár Kálmán, Dayka Margit és Vaszary Pirin kívül a magyar színpad fejlődése: Csontos Gyula is, az öreg malmos szerepében pedig Maklár Zoltán fogja megkacagtatni a közönséget.

Harasztos Albert és Szuchy Emil forgatókönyve nyomán Lázár István rendezői irányítása mellett még ebben a hónapban elkészül Kolczonay Ervin dr. nagyszerű kedves filmje, amelyhez a zenét Huszka Jenő szerezte.

A belső felvételek Eiben István művészi keze alól kerülnek ki, a külsőket Fekete Ferenc forgatja.

— Cs. M. —

ELADÓ

Szatmárnémetiben

egy teljes

moziberendezés,

komplett vetítógép

és 342 egybeépített

ülőhely

Feltételek megtudhatók:

NEMZETI

MOZGÓ

Szatmárnémeti

Az éjféli gyors

Írta: *Segesdy László*
Rendezte: *Rodriguez Endre*

Zene: *Dolecskó Béla*
Főszereplők: *Sárdy János, Bordy Bella, Greguss Zoltán, Billesi Tivadar, Toronyi Imre, C. Turán Endre, Török Ilona, Misoga László*

Hossza: *2.253 méter*
Operatőr: *Vass Károly*
Díszlet: *Pagonyi János*
Gyártásvezető: *Dr. Bajusz Péter*

Vágó: *Schultheisz Mária*
Cenzúra: *aluli*

Produkción: *Koncz Film*
Forgalombahozza: *Tátra film*
Bemutatta: *Corvin*

Címe után ítélve is vasútas-filmnek készült az »Éjféli gyors«, mely mozdonyvezetők és kis emberek problémakörében hirdeti a magyar vasútas foglalkozás-szeretét és önfeláldozását. A »Hegyek lányá«-ban szintén ízelítőt kaptunk a vasúti életből, de abban talán a romantikus elem volt nagyobb.

Ennek a filmnek a cselekményében sok a filmszerű motívum. A vonatok robogása is szoros tartozéka annak a mozgalmasságnak, ami a temperamentumos fiatal férfiak viaskodásával párhuzamos. A meseszövegben szófukar az író, mint ha jelezni akarná, hogy az egyszerűbb embereknek a problémái is szimplábbak.

A kisállomás egyik tolatómozdonyán nagy álmok születnek: de szép lehet gyorsvontat mozdonyvezetőjének lenni?

Ha ez a vágy teljesülne, úgy a környék legszebb vasútlánya (Bordy Bella) ott-hont alapíthatna a jókedvű, törtető mozdonyvezetővel. (Sárdy) Egyelőre azonban még azt a kérdést kell eldönteni, ki a nagyobb úr, a tolató mozdony vezetője, vagy az expresszvontatok mozdonyának fűtője?

Szerencse, hogy a szerelmes leányszív biztosan tud eligazodni a falusi és városi értékhatárok útvesztőjében, s pillanatra se szédíti meg a fenegyerekeskedő fűtő (Greguss Zoltán), aki mindenképpen bele akar kötni a békés jószándékú vőlegénybe.

Csendesebb napok jönnek

a szerelmesekre (a néző szempontjából még kissé túlcsendesek is), mikor örömhírt hoz a posta. Megjött

az előléptetés. Egy gyorsvontati mozdonyon látjuk a két vetélytársát. A vezető fölajánlja barátját, de a fűtő nem békül. Sőt egy ártatlan fényképfelvétellel a két szerelmes életét is felkavarja. Kétszer is ököltre mennek

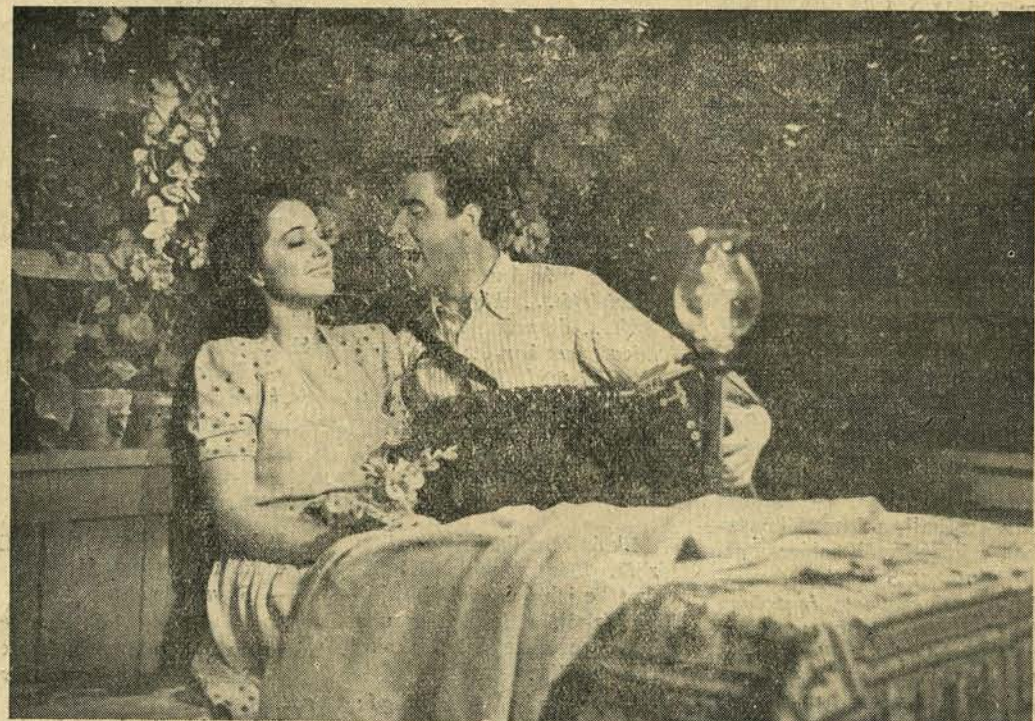
a férfiak, végre a gonosz sajátmagát temeti a felrobantott kövek alá.

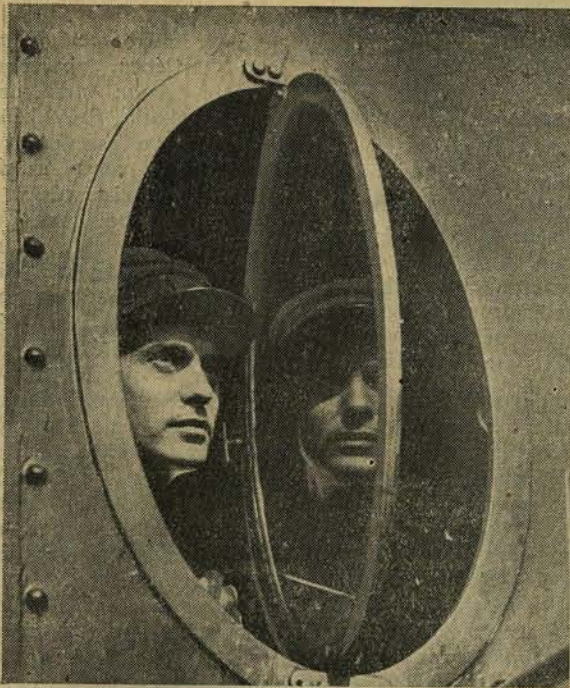
Kedves, naiv történet, sok kiegyensúlyozott lelkű törtető emberrel, példás célú

ni. Százszor inkább ilyen becsületes szándékú témával, mint azokkal a laza vígjátékokkal, melyek ezévből nem egyszer megnyirbálták a magyar filmbe vetett és nehezen kiharcolt hitelt.

Tanulnivaló itt is akad. Meglepetést jelent a film keletében C. Turán Endre játéka. Egy kis forgalmista előretörését, hivatottságát, lelkességét eleveníti meg. Ritkán láttunk férfigárdánk sorában ilyen kecses, kultúráltsággal, könnyedséggel, ezzel párhuzamosan pedig annyi melegséggel és őszinte maszkodással játszsa meg jól beállított szerepét, hogy lepilálja szereplőtársait. Greguss jól játszik intrikus szerepében, azonban a szövegkönyvíró végkimerülésig itatja szegény g'zengűzt, aki így nem is lehet komoly ellenfele senkinek.

Bordy Bella leányzója kedves, szimpatikus, húsból-vérből való figura, de sekélyes mondanivalóját nincs mivel kiegészíteni saját játékaiból. Sárdy játéka és éneke egyaránt jó. Szeretjük és drukkolunk neki — de önhibáján kívül — rettenetesen fotografáltak. Harmonikás jelenetében vagy a sminkmester, vagy a világosító, vagy az operatőr figyelmét kerülte el az előnytelen felvétel. Ak-

kora táskák vannak Sárdy szeme alatt prömier plámban, hogy az már kicsit sok. Ének közben a nyitott szájából előnytelenül csillog az élesen világított fog. Jelentélen hibák, s kizárólag a nyersanyaghiánynak tudjuk be, hogy ily csekélyégeket — hiába látja utólag a rendező, operátor — nem ismételteti meg a felvételt. Pedig az érdekeltet gyakran jobban bántják, mint akár a nézőt ezek a csekélyeségek. Biliési falusi borbély, Toronyi Imre (apa), Kelemen Lajos

(állomásfőnök), Misoga koresmáros) alakítása kifogástalan. A vonatfelvételek a hazai szűkebb keretekhez vannak szabva és a vágással kelnek életre. Tempó szempontjából jobban van fényképezve mint a képszerűség vagy ötletesség tekintetében. Külső felvételei (sziklás tájak) komoly művészetet jelentenek. Angolparki hangulata is teljes úgy képmint értelmi szempontból. Díszlet, zene, hang kiegyensúlyozott, helyénvaló.

Gy. K. E.

Carmela

Rendezte: *Flavio Calzavara*
Főszereplők: *Doris Duranti,*
Jávor Pál

Hossza: 2302 méter

Cenzúra: *aluli*

Forgalombahozza: *Esperia*

Bemutatta: *Rádium 29.1*

A tél folyamán a Fórum filmszínházban január 20-án díszes ünnepi filmbemutatót tartottak a Vöröskereszt javára s ez alkalommal forgatták le Magyarországon első ízben a »Carmela« c. filmet. A díszes bemutatót megjelent személyesen is a film olasz főszereplője, Doris Duranti Jávor Pál társaságában, aki a film magyar szereplője volt.

A mese szerint I. Viktor Emánuel király idejében egy elhagyott sziget rabjai

új örséget kapnak, melynek parancsnoka (Jávor) öröm-

mel vezeti be csapatát az új állomáshelyre. Jókedvűen, gondtalanul masiroznak

a jellegzetes olasz szigetvároska utcáiban s a nagy eseményre kinyílnak az ablakok is, mögüük kíváncsian szemlélgetik az új jövevényeket. Csak egy valaki húzódik meg a falak mögött (Doris Duranti), akit kizárólag a vezető főhadnagy személye érdekel. Csak lassan bontakozik ki előttünk az a tragédia, mely ennek a tüzesvérű olasz lánynak lelkében lejátszódott: egy szerelmi csalódás következtében esztél vesztette s azóta kába szemlélődéssel járja ezt a részére értéktelenné vált világot. Most, hogy feltűnt régi szerelmének mása, mintegy megkapaszkodik benne újra az élet s a szerelmen keresztül a gyógyulás reménysugara is felcsillan a hozzátartozókban.

Az elmebeteg lányt Doris Duranti játssza rendkívül sok érzéssel s nemcsak arckifejezésével vezeti végig szerepét, hanem testének minden ízében benne ég a fojtott szerelmi vágy s az az eruptív kitörésre mindenkor kész erő, ami aztán felforgatja az egész kis szigetváros békéjét. Mikor letépi magáról a ruhát s fedetlen mellel áll a gép előtt, a rendező megrészsége, az operatőr bravuros felvétele, az író mondani valója csúcspontjához ér, de meseszövéseben ezt az egyenletességet nem tudja a film végig biztosítani. Jávor Pál nem is játéknak jósága, hanem érdekességgel köt le bennünket. Szerepében csak részleteket mutathat meg tehetségéből az olaszoknak, de így sem hinnénk, hogy csalódtak benne. A többi szereplők közül az orvost és a lány édesanyja nyújtanak kitérő alakítást. Az utóbbi annyira naturalisztikus, hogy az az érzésünk, nem is színésznek jászik. A különleges, érdekes film magyar vonatkozásaira való tekintettel is megérdemli azt az érdeklődést, mely iránta általában megnyilvánul.

Gy. K. E.

KÖLTÖZKÖDES. Az Európa Hirdetővállalat (reklámananyag kölcsönző) Rákóczi-út 44. sz. alatti helyiségéből József-körut 2. l. em. 2. sz. alá költözött. (Nemzeti Színházzal szemben.) Új telefonszám: 145-755.

MAGYAR
film
HÍREK

NYÁRI EGYETEM SOPRONBAN. A soproni Nyári Egyetem filmelőadást rendezett a Városi Moziban »A film őskorától a távolbalátásig és a színes hangosfilmig« címmel. Az első előadást dr. Friedrich Károly, a soproni Városi Mozgófényképszínház igazgatója tartotta, a vándor mozitól a hangosfilm megszületéséig mutatva be szemelvényeket. Henny Porten, Waldemar Psylander ideje elevenedett meg az 1900-as évek őspródúcióinak bemutatásával. A második előadás »Korszerű filmkultúra« összefoglaló néven már a távolbalátás, a riport- és kultúrfilmek sorozatát pergette végig színes felvételekkel tarkítva. Sopron város ezzel az érdekes előadássorozattal példát adott arra többi városainknak, miképpen lehet a közönséget filmkultúrára nevelni és ezzel a legnépszerűbb művészettel szorosabb kapcsolatba hozni.

SIMOR ERZSI FERJHEZMENT. Az elmúlt esztendőben Simor Erzs és Kovács Károly, a Nemzeti Színház drámai tagja, Olaszországban találkoztak és a filmtúráról való visszatérés után ősszel megtartották eljegyzésüket. Mult hét csütörtökjén a II. ker. anyakönyvvezető adta össze a művészpárt. Az esküvői tanúk Ujhelyi József és Kolba Gyula szerkesztők voltak.

A HUNNIA KÖLCSÖNZŐ SAJTÓFŐNÖKENEK ESKÜVŐJE. Várbogay Bogay István dr., a Hunnia Filmgyár filmkölcsönző vállalatának sajtófőnöke júl. 3-án este fél 8-kor tartotta esküvőjét Hörcher Editkével a ferences Átyák Margit-körut templomában.

Az 1943 legmeghatóbb olasz filmje:

„I bambini ci guardano” C. G. Viola „Pricó” című regényéből

Pricó egy kisfiú, aki a körülötte zajló életet korához viszonyítva, túlságosan érett fel-fogással szemléli és ítéli meg. Ezért egy nap egyik nagy-nénje házában Pricónak neveztek el és a gúnynev végleg rajta maradt.

A kris Pricó nem boldog; szívét titkos bánat gyötri. Anyja egy nap váratlanul elutazott és nem tért föbbé vissza. Ekkor az apja falura küldte a nagyanyjához. Az öregasszony nagy házában Pricó többet foglalkozik az édesanyja gondolatával, mint a játékaival: arra gondol, hogy anyja azért hagyta el őt és a papáját, hogy a gonosz Arturo úrral menjen, aki miatt édesanyja olyan sokat sírt titokban.

És valóban, anyja, egy családjáért naphosszat foglalkozó hivatalnoknak, egy derék embernek a szép felesége, akivel néhány évvel előbb kötött házasságot, talán anélkül, hogy lépését meggondolta volna, nem tud ellenállni Artur úr szerelmi vallomásainak. Őszintén szereti a férfit és az asszonyi lélekre olyan jellemző egyik hirtelen válság pillanatában, amikor rátör a mindennapi szürke közös élet unalma és fáradtsága, amikor kisebb-nagyobb, gyakran csak képzelet csalódásainak gondo-

lata kezdi mardosni, egy ilyen pillanat hatása alatt, elhagyja gyermekét, férjét és házat.

Nagyanyja házában Pricó elhagyottnak és szomorúnak érzi magát, hiszen abban a korban van, amikor minden kisgyermeknek joga van a gondtalan, vidám életre. A rokonok, akik körülveszik, vele éreztetik anyja bűnét. Egy nap Pricó kis csinyt követ el és ezért visszaküldik apjához. A szegény férfi azonban egész nap a hivatalban dolgozik, az öreg szolgáló társasága pedig nem tudja Pricó elhagyottt-ságát enyhíteni.

A kisfiú megbetegszik. És íme, az öreg szolgáló segítségével, mialatt apja távol van, visszatér az édesanyja, hogy Pricót gondozza. Egy este azonban a férfi a szokásosnál előbb tér haza és feleségét épen a gyermek betegágyánál találja. Mindketten zavarba jönnek. Am a férj azután megbocsát az asszonynak, aki ismét visszatér az elhagyott házba. Úgy látszik, hogy az utolsó emeleti elhagyott lakásba visszatér a boldogság. A szülők látszólag tökéletes megértésben élnek és a múlt árnyéka úgyszólván teljesen elenyészik. Pricó vidám

és boldog, mint amilyen még soha életében nem volt. Hogy a helyreállott családi békét megpecsételje és hogy Pricó visszaszerezze teljes életét, a férj elhatározza, hogy kisfiát és feleségét 15 napos tengerparti nyaralásra viszi.

Az üdülés alatt Pricó rengeteget szórakozik a tengerparton a többi gyerekekkel; szívét öröm tölti el, hogy papáját és mamáját egymással kibékülve látja. A két hét azonban szinte észrevétlenül elrepül. A férjnek vissza kell térnie munkájához a városba, mert letelet szabadságának ideje. De nem akarja megfosztani feleségét és gyermekét a tengerparti üdülésben talált nagy boldogságától és ezért úgy határoz, hogy néhány napig még ott hagyja őket, míg Pricó egészsége teljesen helyreáll és míg felesége ki nem heverte idegeinek veszedelmes krízisét, amely úgy látszik időnként még mindig gyötri az asszonyt. A férfi elutazik, Pricó és édesanyja pedig tovább élvezi a nyaralás és a tengerparti élet örömeit. Am egy reggel ismét megjelenik Artur úr, hogy megzavarja Pricó boldogságát. Megérzi, hogy anyját veszély fenyegeti és ellenségesen fogadja a jö-

vevényt. Amikor pedig a száloda kertjében, akaratlanul, meglepi Artur urat, amint anyját csókolja, Pricó kétségbeesett szívvel eszeveszett futásnak ered; rohan az állomásra, hogy visszatérjen apjához, majd bolyongani kezd a tengerparton, míg rá nem találnak és vissza nem viszik anyjához. Artur úr elutazott. Pricó és édesanyja is félbeszakítja az üdülést és sietve visszatér a városba. Az asszony egészen a ház kapujáig kíséri Pricót, meghagyja neki. Hogy menjen haza és mondja meg édesapjának, hogy ő is nemsokára hazatér. Pricó azonban érzi, hogy anyja nem mond igazat, hogy nem fog többé visszatérni. És súlyos aggodalommal felmegy a lépcsőn. Apja is azonnal megérti, hogy felesége örökre elment és nagy szenvedéstükröződik vissza arcáról.

Néhány nap múlva Pricó intézetbe megy. Édesapja elkíséri és mielőtt búcsút mondana neki, nagy szeretettel magához öleli és megcsókolja. Másnap sápadtan, gyászba öltözve, eljön érte az anyja, hogy magával vigye. A ház fölött elvonult a tragédia. Pricó, érzéketlenül, engedi, hogy anyja megölelje, és közben egész lényével édesapjára gondol, akit sohasem fog többé viszontlátni. És a gyermek, aki olyan sok szenvedést látott és élt át, inkább az intézetben marad, ahol talán elfelejtheti a neki okozott fájdalmat és gyógyulást találhat gyötrelmére. Az asszony, a néma és szörnyű vád súlya alatt, egyedül indul útnak sorsa felé.

A film főszereplői: Isa Pola, Emilio Cigoli, Adriano Rimoldi, Luciano de Ambrosis. Rendező: Vittorio de Sica. A produkció: Scalera.

Felelős szerkesztő:

MATOLAY K. GÉZA dr.

Felelős kiadó:

LIEBER LÁSZLÓ dr.

Kiadóhivatali főnök:

GYIMESY KÁSÁS ERNŐ

Készült a

»Jövő« Nyomdászvetkezet műhelyében

Budapest, IX., Erkel-u. 17.

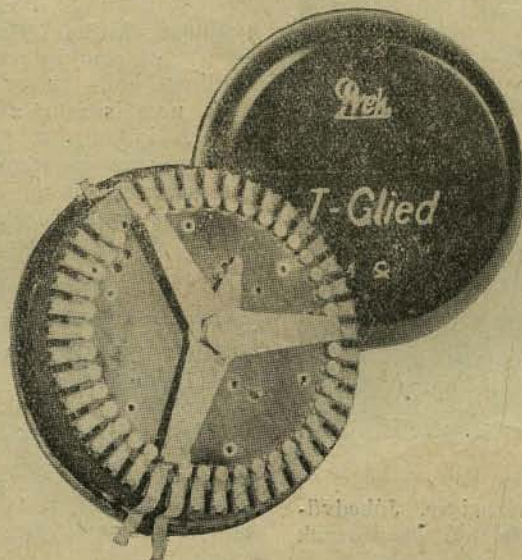
Telefon: 182-278.

Felelős vez.: Demjén Ferenc.

PREH

torzításmentes hangerősség-szabályozók erősítők részére T és L tagokban, fokatkapcsolók húzal és szén-

potentiometerek kiváló kivitelben Vikár László vállalat, Budapest, IV., Királyi Pál-u. 12. Telefon: 189-520. 180-482. Preh-Werke Vezérképviselet.

MAGYAR

MOZGÓFÉNYKÉPGÉPKEZELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

mint az állami munkaközvetítő hivatal hat. eng. megbízottja

DIJTALANUL KÖZVETÍT SZAKAVATOTT GÉPESZEKET

állandó alkalmazásra és kisegítő-sekre úgy helyben, mint vidéken.

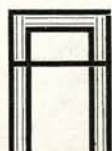
Budapest, VIII., Népszínház-u. 19. Telefon: 337-598

Hivatalos órák: 1-3-ig
Hivatalos órák után Tátra mozgó

Mit csinál
egy férj,
aki nem tud
érvényesülni
a felesége
hírneve miatt
? ? ?

→ F
→ E
→ L
→ L
→ Á
→ Z
→ A
→ D

LÁZADÓ FÉRJ

a Berlin-film könnyed zenés nyári filmoperettje

FŐSZEREPLŐK:

LIZZI WALDMÜLLER
ALBERT MATTERSTOCK
RUDOLF PLATTE
és **GRETHE WEISER**

RENDEZŐ:

HUBERT MARISCHKA

ZENE:

FRANZ GROTHE

FORGALOMBAHOZZA:

BUDAPEST
FILM RT.

VII., RÁKÓCZI-ÚT 52
TELEFON: 223—435

Budapest,
1943.
július 7
V évf.
27. sz.
Egyes
szám ára:
70 fill.

ERŐS LÉNYEK

SZERKESZTI
D. MATOLAY
K. GÉZA

HIVATÁSA ORVOS

ALBRECHT SCHÖENHALS a főszerepben.

Elmutatta: Nemzeti Apolló.

Forgalombahozza: Magyar Filmroda.

